

**Szakmai beszámoló a Múzeumok szakmai támogatása,
Kubinyi Ágoston pályázat
II. ütem**

**Az aquincumi ún. Symphorus mithraeum
állandó kiállítás az Aquincumi Múzeum Régészeti Parkjában**

Pályázati célok:

aa) állandó kiállítás előkészítése, létrehozása,

ab) a közönség számára eddig nem hozzáférhető műtárgyak bemutatása.

Előzmények bemutatása (korábbi múzeumszakmai támogatások 5 évre visszamenőleg, a támogatások eredménye)

A jelenleg megvalósítás alatt álló állandó kiállítás része az Aquincumi Múzeum Régészeti Parkjának 2000 óta történő folyamatos fejlesztésnek. Ez utóbbi keretében került sor a római kori polgárváros déli, korábban ipari célokra használt területének múzeumi célú hasznosítására, valamint a volt ELMŰ épület birtokbavételére és kiállító épületként való használatára. Ez utóbbi két ütemben zajlott. Az első ütemben a „Róma Aquincumban” című állandó kiállítást adtuk át (2007), majd az „Aquincumi Látványraktár” c. kiállítás készült el (2008) zömmel minisztériumi és fővárosi támogatással. Ezzel párhuzamosan előkészítettük az új kiállítási épület környezetének múzeumi hasznosítására és további turisztikai attrakciók kialakítására vonatkozó európai uniós pályázatunkat, Pannonia Provincia Program címmel, amely 2010-ben támogatást nyert (KMOP-3.1.1/C-09-2009-0022 A BTM Aquincumi Múzeuma 300.000.000.- Ft támogatást nyert, melyet a főváros 33 milliós önrésze és a Budapesti Történelmi Múzeum mintegy 19 milliós saját forrása egészített ki). E pályázattal megvalósult fejlesztések által egyedülálló régészeti örökségi és turisztikai látogatóközpont jött létre Aquincumban, mely a múzeumtól megszokott tudományos-kutatói háttérre épül. Emellett létrejöttek a múzeumokkal szemben támasztott 21. századi követelményeknek és az igények kielégítésének megfelelő szolgáltatások is, új látványelemekkel, komplex turisztikai szolgáltatásokkal. A pályázat tartalmazta az aquincumi kiállítási (volt ELMŰ) épület bővítését, interaktív virtuális játékok kiépítését, egy új látogatói bejárat és az ún. városfal-kőtár kialakítását a római kori városfal nyomvonalán, egy római lakóház berendezett rekonstrukcióját („Festőház”), a „Mitológiai játszótér” kialakítását, a romkert környezetrendezését, egy kilátó domb létesítését tetején a múltba néző készülékkel, a kronoszkóppal. Elkészült továbbá egy nagybefogadó képességű látogatói mosdó, romkerti múzeumi foglalkoztató, s mindezek a létesítmények és a bemutatóhelyek akadálymentesen látogathatók. A 2012-ben átadott, megvalósult projekt egy olyan fejlesztési sorozat számára teremtett helyszínt és lehetőséget, amely alkalmas arra, hogy az Aquincumi Múzeum megtartsa helyét a szabadtéri múzeumok nemzetközi élvonalában.

Ezt a lehetőséget használja ki a jelenlegi pályázati projekt, amely eredeti helyszínén Aquincum vallási életében jelentős szerepet játszó Mithras vallás egyik kultuszhelyén állít állandó kiállítást. A pályázaton elnyert összeg felhasználásával 2017-ben megvalósult a pályázati cél első üteme. Ennek keretében elkészült a *kiállítótér kialakításának első üteme*, az ehhez kapcsolódó régészeti feltárásokkal, a kiállítási infrastruktúrához kapcsolódó külső munkálatokkal (csatorna, elektromos hálózat). Elkészültek a kiállítóterek falai, a tetőfedést

előkészítő munkafázisok. Ezzel párhuzamosan megtörténtek a szükséges kiválasztási eljárásokat követően az erre az ütemre beállított *installációs elemek (projektorok, műtárgymásolatok) beszerzése*, továbbá a beépített vitrin és a tablók/molinók *grafikai tervezése*. Elkészült a *kiállítási vezető magyar és angol nyelvű kézirata* és a megkezdődött a grafikai illusztrációk készítése. Ugyancsak az első ütemhez kapcsolódóan elkészült egy animációs film is, amely Mithras kultusz szentélyét és felszerelésének, berendezésének rekonstrukcióját mutatja be.

Kiállítás célja és tematikája, külön is kitérve a korábban nem látható, raktárban őrzött kulturális javak hozzáférhetővé tételére, (A célok megfelelnek az I. ütemhez kapcsolódó elvárásoknak)

A jelenlegi projekt során megnyitandó állandó kiállítással a múzeum több célkitűzését is megvalósíthatja. A projekt során az aquincumi polgárváros déli városrészében, 1941-ben feltárt és részben konzervált Mithras szentély épületmaradványai fölé egy védőépület kerül. Ez az új építmény alkalmas arra, hogy eredeti helyszínen, az eredeti épülettömeg visszaállításával már külsejében is látványa legyen a régészeti parknak. Az épület belsejében pedig a szentély eredeti térélménye várja a látogatót. Részben eredeti leletek, részben megfogható tárgymásolatok segítségével az Aquincumi Múzeum kínálatából eddig hiányzó, a római vallás egy szegmensét bemutató kiállításon ismerkedhetnek meg a látogatók. Az állandó kiállítás régóta meglévő hiányt pótol. Egyrészt a látogatók előtt régóta elzárt kultuszszobrot mutatja be, kivételes, eredeti helyszínen. Az állandó kiállítás ugyanakkor lehetőséget ad arra is, hogy a sokszínű római vallási élet egyik legtitokzatosabb misztériumát a Mithras kultuszt közelebb hozza a látogatókhoz.

Különös értéke a római kori városképet gazdagító új elem bemutatásnak, hogy nemcsak a mithraeum feltárása során előkerült kisebb tárgyakat, mutatjuk be, hanem a jelentős művészi értéket is képviselő szobrászati alkotást, a kultuszképet is az eredeti helyszínen tesszük látogathatóvá. A nemzetközileg is számon tartott műtárgy jelenleg raktárban van, az állandó kiállítás kialakításának második ütemében azonban már hozzáférhető lesz a hazai és külföldi szakemberek, érdeklődők számára.

A mithraeum területén megnyíló új állandó kiállítás másik szenzációja pedig az, hogy a csaknem teljes egészében megmaradt és mindezidáig a múzeum raktárában őrzött szentélyberendezést is bemutatja. Fontos cél az interaktív és múzeumpedagógiai hasznosításhoz hiteles belső tér kialakítása.

A kiállítás megvalósítása során elvégzett feladatok ismertetése,

Az állandó kiállítás megvalósításának második ütemében az alábbi munkákat végeztük el:

A kiállítótér kialakításának befejezése

A közbeszerzés alapján kialakult végleges bekerülési összeg alapján, a Kubinyi Ágoston pályázat 2018. évi keretéből került sor a kiállítótér végleges belső kialakítására: tetőfedés, belső elektromos hálózat kialakítása, belső díszítő elemek kialakítása (vakolás, díszítő falfestés) installációs elemek elhelyezése (tablók, vitrinek, projektor), valamint az eredeti, vitrinen kívüli műtárgyak (kultuszszobor, oltárkövek) elhelyezésére.

A beszerzett eszközök bemutatása, kiválasztásuk indoklása,

A második ütemben került sor a *beépített vitrin* elkészítésére.

Helyükre kerültek a szentély *berendezési tárgyai* (tároló láda, amphora tartó, podium feljáró, gyékények a múzeumi foglalkoztatáshoz, TV a slide shaw-hoz) beszerzése. Ezek részben pályázati, részben saját forrásból történtek.

Elkészültek az információ átadáshoz szükséges *tablók, magyar és angol nyelven*, valamint a tárgyakat egyenként bemutató *diavetítés képi és szöveges anyaga, magyar és angol nyelven*.

Elkészültek a pályázat keretében a kiadványok: a Mithras Aquincumban illetve a Mithras in Aquincum vezetők, valamint a kiállításhoz kapcsolódó foglalkoztató füzet.

A megvalósult kiállítás ismertetése

A mithraeumban kialakított állandó kiállítás elsősorban a Mithras vallás és a Symphorus mithraeum megismerését állította középpontba. Ugyanakkor lehetőség nyílt arra is, hogy Mithras misztériumait a római istenvilág keretei között is elhelyezzük. A bemutatásnak számos eszközt vettük igénybe, az írott tablót, a mozgó film, a 3D-s rekonstrukció, valamint az 1:1-es rekonstrukciók alkalmazásával. Amennyire a hiteles helyszín lehetősége engedte, igyekeztünk eredeti tárgyakat bemutatni. Így elsősorban a kőből és kerámiából készült műtárgyakat láthatják a látogatók, a fém tárgyak másolatban kerültek a tárlókba. A szentély néhány, feltehetőleg egykor létező berendezési tárgyát, amelyek eredetileg múlandó anyagból, fából, illetve textilből készültek, rekonstrukcióban mutatjuk be. A kiállítás központi eleme Mithras kultuszkép, amely eredeti helyére visszaállítva a szentély legszebb látványát nyújtja.

3.6. 1. Az előcsarnok (pronaos) (95. kép)

A szentély előcsarnoka lehetőséget ad arra, hogy egy-egy tábló segítségével megismerhessük Mithras misztériumainak elterjedését a Római Birodalomban, Pannoniában és Aquincumban. Tájékozódhatunk a Symphorus mithraeum feltárásáról az ásatási fotók és dokumentációk alapján. A mithraeum alaprajza és berendezési tárgyainak feltárási helyzete nyomán készített rekonstrukciós rajz segít a szentély belsejének, a szentélycellának a megismerésében, még mielőtt oda belépnénk. A helyiség északi falán elhelyezett rácsszerkezet kazettáiban a szentélyből előkerült kisleleteket mutatjuk be, funkciójuk szerinti csoportosításban. Együtt

láthatjuk a kultusz szertartásai alkalmával használt tárgyakat, a szertartást követő lakoma edényeit, vagy az illegális pénzverésre utaló fémtárgyakat. A leletanyagot bemutató kiállításrészben néhány kézbe fogható, megtapintható másolat is helyet kapott. Miután az előcsarnokot egykor minden bizonytalán tárolási célra is használták, egy római előképekre visszautaló, nagyméretű faláda is áll a helyiségben, amelyekhez hasonlókat rejtették az étkészletek darabjait vagy a beavatási szertartások alkalmával használt eszközöket. A szentélycella bejáratát eredetileg két kőoroszlán őrizte, amelyek közül csak az egyikük torzóját hozták felszínre a feltárások. Helyükön most más aquincumi lelőhelyű, ép kőoroszlánok látják el a feladatot.

3.6.2. A gyülekezési terem (96. kép)

Az előcsarnokból léphetünk a téglalap alakú épülethez déli irányban illeszkedő helyiségbe, amely az analógiák alapján a hívők gyülekezési helye lehetett. A gyülekezőterem nyugati falához vezető kőlapok arra utalnak, hogy a terem a szentély előtti udvarrészéből egykor közvetlenül megközelíthető volt. A rekonstrukció ezt a helyiséget tető nélkül hagyta, a feltárás dokumentumai ebből a helyiségből nem hoztak felszínre említésre méltó leletet. A helyiség eredeti funkciójára most néhány pad utal, de egykor ládák, edénytároló állványok is állhattak a helyiségben.

3.6.3. A szentély (*cella*) (97. kép)

A gyülekezőteremből az előcsarnokon keresztül léphetünk be a tényleges szentélybe, amelynek két hosszanti oldalán állnak az eredeti magasságú podiumok. A szentélyben az állatövnek megfelelő felosztás egykor feltehetőleg a festett falak ábrázolásain keresztül volt érzékelhető, most ezt a vakolat árnyalati színezésével jeleztük. A bejáratától jobbra a rituális mosakodáshoz szükséges kőtálat találjuk, balra, a podium előtt a hívők fogadalmi ajándékaiként a szentélybe került kis talapzatokat, kőoltárokat helyeztük el. A jobboldali podium előtt középen a *Fons dei* oltárkö foglalt helyet. Vele szemben a *Transitus dei* számára fenntartott talapzat, hátul a délnyugati szentélysarokban pedig a sziklából születő istennek dedikált oltárkö helye látható. Ez utóbbi két berendezési tárgy bár nem maradt fenn esetünkben, mégis jelölésük szükséges a mithraeum asztronómiai jelképrendszere szempontjából. A podiumok falában látható kis talapzatok feltételezhetően a beavatási szertartások során tölthettek be fontos szerepet, talán a kultusztárgyak helyét kijelölve. A terem végében, a kultuszkép előtt állt egykor az áldozati oltár, a mi esetünkben nem maradt meg. Helyét egy olyan aquincumi származású másik oltárral töltöttük be, amelynek eredeti lelőhelye nem maradt ránk. A szentély padlóján egy összefolyó tál látható, amely az áldozati és a beavatási szertartásnál egyaránt szerepet játszhatott. A szentély világítását pedig a gerendáról függesztett két nagyméretű körmécsesek adták, a kis, kézbe fogható világítóeszközök mellett.

A római vallásról szóló rövidfilm, valamint a Symphorus mithraeumot 3D rekonstrukcióban bemutató animációs film érzékletesen tárja elénk a vallás szerepét és a mithraeum egykori látványát az aquincumi polgárvárosban. (98. kép)

3.6.4. A szentélybelső (99. kép)

A szentélybelső végén, a podiumok záródásánál érkezünk a kiállítás csúcspontjához, a nagy kultuszképhez. Ezt stukkóból készült építészeti keretével együtt, eredeti helyén tárjuk a látogatók elé. A hármastagozódású szoboresoportot az épület északi és déli oldalán nyitott nyílásokon keresztül érkező természetes fény is megvilágítja. A háttér vörös festése, amely az eredeti állapotra is utal, kiemeli a szobor művészi kidolgozását és átgondolt kompozícióját. A

kultuszkép jobb és bal oldalán, a podiumok végződésénél kialakult belső tereket kihasználták a kultuszhoz tartozó egyéb tárgyak elhelyezésére. A kultuszképtől délre egykor a *Petra genatrix*, a sziklából születő istenre utaló emlék (szobor, oltárkö vagy relief) állhatott, a szabályoknak megfelelően. A szoborcsoporttól északra pedig – a lelőkörmények alapján eredeti helyükön megtalált – a beavatási szertartások során használt eszközöket és kultusztárgyakat láthatjuk.

Az állandó kiállítás hiteles tárgyi emlékegyéb és az eredetit idéző szentélybelső együttes látványa páratlan élménnyel gazdagítja a látogatót.

A megnyitó

A Symphorus mithraeumot 2018. június 21-én nyitotta meg a múzeum.

Ennek keretén belül került sor Dr. Zsidi Paula vetítőképes előadásra a Symphorus mithraeumról, Vukoszávlyev Zorán, PhD., főosztályvezető-helyettes előadására a Symphorus mithraeum műemléki és építészettörténeti megközelítéséről; Dr. Hatházi Gábor, mb. főosztályvezető tájékoztatójára a Kubinyi pályázatról. Végül a tervező, H. Vladár Ágnes építész vázolta saját gondolatait a szentély műemléki megfogalmazásáról. Ezek után a közönség megtekinthette az épületet Dr. Zsidi Paula vezetésével.

A megnyitón a következő médiumok képviselői vettek részt: Magyar Televízió Kulturális műsorai, Holnap, Civil Rádió, Kossuth Rádió, Műemlékem.hu, Óbuda újság, 061.hu online magazin.

Az eseményen 70 fő vett részt.

Célcsoport meghatározás, látogatószám

Megnyitása óta 28.099 látogató kereste föl a Symphorus mithraeumot.

A mithraeum megvalósítási tervében 4 főbb látogatói célcsoportra fókuszáltunk: a felnőttekre, a diákokra, a nyugdíjasokra és a külföldiekre.

A júniusi megnyitás óra az alábbi módon alakult ezen látogatói célcsoportok megoszlása:

2018	Összes látogató	Felnőtt	%	Diák	%	Nyugdíjas	%	Külföldi	%
június 21-	6417	3693	13,14%	2462	8,76%	206	0,73%	1044	3,72%
július	3873	2173	7,73%	1223	4,35%	327	1,16%	1521	5,41%
augusztus	7621	6254	22,26%	904	3,22%	307	1,09%	4914	17,49%
szeptember	3714	1741	6,20%	1431	5,09%	472	1,68%	1569	5,58%
október	3399	1772	6,31%	1314	4,68%	270	0,96%	963	3,43%
november	2 293	762	2,71%	1400	4,98%	119	0,42%	485	1,73%
december	782	465	1,65%	269	0,96%	38	0,14%	332	1,18%
Összes	28099	16860		9003		1739		10828	

Megvalósult programok, múzeumpedagógiai foglalkozások, köznevelési illeszkedés

A Symphorus Mithraeum, új állandó kiállításként, bekerült az Aquincumi Múzeum kiállítási hasznosítási terveinek helyszínei közé. A tervben vázolt különböző látogatói célcsoportoknak szervezett múzeumpedagógiai, múzeumandragógiai és egyéb programok résztvevői számára folyamatos volt a nyitva tartás, a téli időszakban is megoldott volt a vendégek zökkenőmentes fogadása. A Symphorus mithreumban megvalósul programokról és múzeumpedagógiai eseményekről a beszámoló 3 melléklete (1. számú melléklet: Mithras nyomában – múzeumi órák ismertetője, 2. számú melléklet: Események 2018, 3. számú melléklet: Történelmi barangolás ókori és jelenkori játékok közt) nyújt részletes tájékoztatást.

A múzeumi foglalkozások (mind a szabadidős: nyári táborok: Ókori tábor, Gladiátor tábor, Hozd magaddal a nagyit!, mind a szorgalmi időszak alkalmával: Csillagképek nyomában - múzeumi órák) olyan lehetőségeket nyújtanak, melyek napjaink oktatási programjaiban jól alkalmazhatók. Nemcsak a történelmi ismeretek (ókori vallás és hitvilág), de a földrajzi ismeretek (csillagképek), a rajz, a művészettörténet (építészettörténet) témakörében is jól feldolgozható. Hozzájárul a kompetenciafejlesztés egyes elemeinek elmélyítéséhez is. Ezen elemeket jól egészíti ki a diákoknak szóló foglalkoztató füzet, mely a kiállítás anyagára épül.

Kapcsolódó sajtóanyag, látogatói visszajelzések

Sajtóanyag

Az Aquincumi Múzeum Régészeti Parkja 2018-ban új látványossággal gazdagodott. A park délkeleti részében védőépület nyílt Mithras egyik polgárvárosi szentélye, az ún. Symphorus mithraeum felett. A szentély elnevezését a kultuszszobor feliratán megörökített adományozóról kapta. Az új állandó kiállításnak helyet adó épület külseje az egykori épület tömbjét idézi, ezzel jól illeszkedik a közeli Festőház, római lakóépületet bemutató korhű modelljéhez. Az épületbelső kialakítása pedig tükrözi a szentély egykori belső terét, a nagyrészt eredeti, helyszínen előkerült emlékek elhelyezésével.

Az épület és a belső tér kialakításához elsősorban a területen végzett régészeti feltárások adatai nyújtottak támpontot. Az első feltárást 1941-ben Nagy Tibor végezte, aki a Levente Lőtér építését megelőzően végezhetett kutatást a területen. Az ásatások során nyert ismereteket más Mithras kultuszhelyek feltárása nyomán szerzett információkkal egészítettük ki. Így a szentély belső tere nemcsak az egykori Symphorus mithraeumot mutatja be, hanem segítségével a birodalom szerte egységes szerkezetű, azonos koncepció, szellemi háttér alapján felépített Mithras kultuszhelyek belső világának sémája is elénk tárul. A kultuszhely amelllett, hogy a hívők gyülekezőhelye volt, áldozati és beavatási szertartások színtereként és az azt követő lakomák helyszínéként is szolgált. Ugyanakkor belső jelképrendszere alkalmas volt az embert körülvevő világegyetem megjelenítésére.

Az eredeti maradványokra épülő régészeti rekonstrukciók létjogosultsága manapság vitatott és számos problémát vet fel. A Symphorus mithraeum épülettömbjének a rekonstrukciós jellegű védőépület formájában történt bemutatása azonban nem okozott sem

szakmai, sem etikai problémát. Az első ásatás adatai szerint ugyanis a podiumfalak kivételével szinte valamennyi épületfal kiszedett állapotban, illetve a szint alatti, alapfal formájában maradt ránk. Ez utóbbiakat pedig, ahogy azt a 2017. évi feltárás igazolta, a mithraeum felfedezését követő, vélhetően az 1940-es vagy 1950-es években végzett, első helyreállítás már elfedte vagy megsemmisítette. Így az egykori épületből egyedül a podiumfalak alsó kősorai tekinthetők eredetinek. Ezek pedig most, a jelenlegi helyreállítás során tető alá, védett körülmények közé kerültek.

A fertőrákosi mithraeum után az aquincumi szentély hazánkban a második, látogatható Mithras kultuszhely. Az új bemutató további jelentősége, hogy a kultusztárgyak mellett eredeti helyén bocsátja a látogatók elé az Aquincumi Múzeum köemlékeinek egyik legszebb darabját, a Mithras kultuszszobrot. Az egykor tucatnyi apró darabra tört szobrot már nem sokkal a feltárást követően helyreállították, s egészen az elmúlt évtizedig a múzeum állandó kiállításainak elmaradhatatlan szereplője volt. Most eredeti környezetében, megújulva tekinthetik meg a látogatók. Végül az új kiállítóhely lehetőséget ad arra, hogy Aquincum vallási életének egy különleges, s egy időszakban nagyon is népszerű, de titokzatos kultuszába bepillantassunk.

A déli városfal közelében álló mithraeum maradványai az épület két építési periódusáról árulkodnak. Az első szentélyt még a 2. század második felében hagyták fel. Majd később, a 2./3. század fordulóján, a korábbinál kissé nagyobb és díszesebb formában építették újjá. Ennek egyik oka feltehetőleg a városban élő Mithras hívők számának gyarapodása lehetett. E későbbi szentélynek a dísze volt a bikát leölő istent ábrázoló kultuszszobor. A feltárás során a szentélyberendezés egy részét, oltárokat, kultusztárgyakat eredeti helyükön találták. Többségük, a kultuszszobor kivételével, elkerülte a szentély működésének végét jelentő rombolást. Erre a pusztításra a kultuszhelyről származó érmeek alapján, a keresztény vallás gyakorlását hivatalosan is engedélyező I. (Nagy) Constantinus császár uralkodásának idejében kerülhetett sor.

A kiállításon a látogatók megismerkedhetnek a Mithras vallás legfontosabb jellemzőivel, a kultusz aquincumi emlékeivel és a Symphorus nevével jegyzett mithraeum történetével. A vitrinekben és az eredeti helyükön bemutatott csaknem 150 tárgy pedig bevezet a Mithras kultuszhelyek titokzatos világába.

Képek:

1. A mithraeum látványa az Aquincumi Múzeum Régészeti Parkjában
2. A mithraeum belső tere a kultuszszoborral

Ásatók: Nagy Tibor (1941), Zsidi Paula (1999-2000), Láng Orsolya (2017-2018)

Építész tervező: H. Vladár Ágnes, Harsányi György

Kivitelező: Belvárosi Építő Kft.

Támogató: Budapest Főváros, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzeti Kulturális Alap, Budapesti Történelmi Múzeum, Aquincumi Múzeum

Az új épület megvalósulásának sikerét egyértelműen bizonyítja a látogatók nagy érdeklődése. A múzeumot felkeresők szinte kivétel nélkül felkeresik ezt az új látványosságot is.

A látogatók pozitív visszajelzései részben a térélménnyel kapcsolatosak, részben a kiállítás kivitelezésében.

Már a megnyitás óta figyelem kísérte a sajtó részéről is. Alább közöljük a megjelent cikkek elérhetőségét:

TV megjelenés: Duna TV/Itthon, M5/Kulturális Híradó 2x, Hír Tv, M1 Híradó: 5 alkalom

Rádió megjelenés: webradio, Kossuth Rádió: 2 alkalom

Írott sajtó megjelenés: Fidelio, Óbuda Újság, Óbukai Anziks, Demokrata: 4 alkalom

E-sajtó: divany.hu, programturizmus.hu, hirtv.hu, pestpilis.hu, 3.kerulet.ittlakunk.hu, csalad.hu, cultura.hu, teol.hu, est.hu, beol.hu, fidesz.hu, archeologia.hu, MTI, startlap.hu, napi.hu, hirado.hu, tantrend.hu, propeller.hu, varosikurir.hu, welovebudapest.hu, seniorplus.hu, mult-kor.hu, pestbuda.hu, obuda.hu, obudaianziks.hu, zoover.nl, port.hu, baon.hu, filmhiradokonline.hu, itthon.hu, budaorsiinfo.hu,

<https://mult-kor.hu/rekonstrualtak-az-aquincumi-mithras-szentelyt-20180622>

http://pestbuda.hu/cikk/20180621_mithras_szentellyel_bovul_aquincum

<http://www.seniorplus.hu/a-symphorus-mithraeum-vagyis-a-mithras-szentely/>

<https://welovebudapest.com/toplistak/ezeket-ki-ne-hagyd-101-kulonleges-program-es-helyszin-a-muzeumok-ejszakajara/>

<https://varosikurir.hu/megnyitottak-a-symphorus-mithraeumot/>

<https://www.hirado.hu/tudomany-high-tech/osvilag/cikk/2018/06/21/mithras-szentellyel-bovult-az-aquincumi-muzeum/>

<http://propeller.hu/itthon/3361020-megnyitottak-symphorus-mithraeumot>

<http://tantrend.hu/hir/muzeumok-ejszakaja-2018-ban>

<https://www.programturizmus.hu/ajanlat-muzeumok-ejszakaja-aquincum.html>

<https://www.hirado.hu/belfold/kozelet/cikk/2018/06/23/az-aquincumi-muzeumban-kezdodott-meg-a-muzeumok-ejszakaja/>

https://www.napi.hu/nemzetkozi_vallalatok/ma_ejszaka_nyitva_tartanak_a_muzeumok.664922.html

<https://www.startlap.hu/kiemelt-hirek/megneznel-egy-okori-romai-temetest-muzeumok-ejszakaja-az-aquincum-muzeumban/>

<http://archeologia.hu/megnyilt-mithrasz-szentelye-bun-es-bunhodes-a-visegradi-palotaban-btm-muzeumok-ejszakaja>

<http://www.fidesz.hu/hirek/2018-06-23/megkezdodott-az-idei-muzeumok-ejszakaja/>
<https://www.beol.hu/kultura/hazai-kultura/megkezdodott-a-muzeumok-ejszakaja-1361044/>
http://est.hu/cikk/127206/programok_hetvegere_es_a_muzeumok_ejszakajara
<https://www.teol.hu/kultura/hazai-kultura/megkezdodott-a-muzeumok-ejszakaja-1174298/>
<http://cultura.hu/aktualis/programok-2018-junius-23-24/>
<http://www.csalad.hu/2018/06/23/muzeumok-ejszakaja-a-csaladok-eve-jegyeben>
<https://3.kerulet.ittlakunk.hu/kultura-szabadido/180622/mithras-szentellyel-bovult-az-aquincumi-muzeum>
<https://hirtv.hu/hirtvszines/ma-meg-anem-kulturfogyasztok-is-elcsabulhatnak-2463357>
<https://pestpilis.hu/kultura/2018/06/romai-misztariumvallas-szentelyevel-bovult-aquincum>
<http://webradio.hu/hirek/kultura/megkezdodott-az-idei-muzeumok-ejszakaja>
<https://divany.hu/szuloseg/2018/06/21/tiz-gyerekprogram-a-muzeumok-ejszakajan/>
<https://www.mediaklikk.hu/video/2018/06/21/uj-tortenelmi-emlekkel-gazdagodik-az-aquincumi-muzeum-regeszeti-parkja/>
<http://www.budaorsiinfo.hu/blog/2018/06/23/mithras-szentellyel-bovult-az-aquincumi-muzeum/>
<http://itthon.hu/budapesteskornyeke/altalanos-informaciok/-/netaview/750021;jsessionid=B5F3E83D053D0A9AE130B2181E39ABDE>
<https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=2164>
<https://www.baon.hu/kultura/hazai-kultura/megkezdodott-a-muzeumok-ejszakaja-1377846/>
<https://port.hu/esemeny/egyeb/hozd-magaddal-a-nagyit/event-5463361>
<https://www.zoover.nl/hongarije/hongarije/boedapest/aquincum-museum-aquincumi-muzeum>
<https://obudaianziksz.hu/lassanyi-gabor-bevanderlok-aquincumban/>: 32 megjelenés.

Fizetett hirdetés: Facebook: 2db

Közösségi média: Facebook, Instagram, Twitter: 26 db.

A megvalósítás tapasztalatai, várható eredmények, továbblépés irányai, fejlesztési elképzelések

A Symphorus mithraeum megépítése az alábbi eredmények megvalósulásához járult hozzá:

- felkeltette a figyelmet a múzeum területén létesült új attrakcióra,
- új elem a kiállítások szélesebb körben történő hasznosításához,
- folyamatos üzemelésével beépült a múzeum közönségkapcsolati ajánlatába,
- erősíti a múzeum arculatát,
- bővíti a (helyi) turizmus termékkínálatának ajánlatát,
- lehetővé teszi a kapcsolódást a hazai és nemzetközi kulturális és szakmai projektekhez.

Megvalósulásával folytatódott a korszerű, térélményt nyújtó, épület visszaépítések sora az aquincumi romterületen, egységet képezve a 2012-ben átadott ún. Festőházzal, a bemutatási tematikát kiegészítve azt (egy lakóház melletti vallási funkciójú épület).

Átadásától kezdve a látogatói érdeklődés középpontjába került. Az eddig ismertett hasznosításokon kívül az intézmény szeretne új elemeket illeszteni azok sorába. Performance előadásokkal, lakomajelenetek beiktatásával egyedi alkalmakat teremtve. Ennek érdekében több szakmai kapcsolatfelvételre került sor többek közt a Csodák Palotájával, az Omne Luxus gasztronómiai csapatával, Gregus László drámajáték vezetővel, a Pro Progressione formációval, Gulyás Anna koreográfussal.

Mithras nyomában – csillagok, planéták, titkok

Múzeumi órák ismertetője

Interaktív előadás vetítéssel

A 2018 nyarán átadott állandó kiállításunkhoz és épületrekonstrukciónkhoz kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozás általános- és középiskolás diákok számára.

A múzeumi óra során a Mithras kultusz rejtelmeibe, történeteibe, csillagképi összefüggéseibe, valamint a beavatási fokozatokba nyerhetnek betekintést az érdeklődők. A misztérium vallás kultuszhelyén, vagyis a mithraeumban pedig testközelből élik át azt, amit az ókorban csak egy szűk társadalmi réteg ismerhetett és tudhatott magáénak.

5-6. osztály részére

Visszatekerve az időt, kivetítjük (2D) az 1. századi Róma nappali és éjszakai égboltjának képét, megfigyeljük, milyen csillagképeket, égitesteket, jelenségeket tartottak fontosnak. Megbeszéljük, hogy ismereteik hogyan jelentek meg a római vallási életben.

A fedett Mithras szentély látogatása során pedig megismerkedünk a vallás legérdekesebb kérdéseivel, és a kultuszkép lehetséges csillagászati értelmezésének egyszerűbb változatával.

Mivel az ábrázolások szerint egyes beavatottak állatmaszkokat viseltek, a gyerekek is elkészíthetik az egyik állat maszkját (papírból).

7-12. osztály részére

Visszatekerve az időt, kivetítjük (2D) az 1. századi Róma nappali és éjszakai égboltjának képét, megfigyeljük a Mithras kultusz szempontjából is fontos csillagképeket, égitesteket, jelenségeket több időpontban. Közben megbeszéljük, hogy a rómaiak természettudományos ismereteiket hogyan használhatták fel a hétköznapi életben, az időszámításban és a vallási életben.

Majd sétánk során összehasonlítjuk a múzeum két látogatható Mithras szentélyét, megismerkedünk a vallás jellegzetességeivel, még nyitott, izgalmas kérdéseivel, és közösen keressük a választ a szentély belső elrendezésének, és a központi kultuszkép szimbólumainak csillagászati értelmezésére.

Események 2018

Esemény	időpont	Program	Résztevők létszáma
Múzeumok éjszakája	2018.06.23	Tárlatvezetés 2 alkalom, kézműveskedés: Mithras sapka készítése	230
Ókor tábor	2018.06.27	Múzeumpedagógiai foglalkozás: tárlatvezetés+játék (tárgyak párosítása, kirakózás, a szentélyről szóló videó elemzése	17
Gladiátor tábor	2018.07.03	Tárlatvezetés	13
Hozd magaddal a papit!	2018.08.21	Tárlatvezetés+ kézműveskedés (Oroszlán maszk készítése)	30
Saturnalia	2018.12.09	vetítés + tárlatvezetés	32
Múzeumok Őszi Fesztiválja	2018.10.09., 2018.11.16., 2018.11.12	Mithras nyomában múzeumpedagógiai foglalkozás 2 alkalom: vetítés, tárlatvezetés+ oroszlánmaszk készítése. Utazó múzeum: interaktív iskolai óra vetítéssel.	58
Da Vinci pizsamaparti	2018.06.30, 2018.09.14., 2018. 11.23	Tárlatvezetés, Mithras kalandjáték, római ruhás lakoma szerepjáték a szentélyben	99
Továbbképzés: Magyar Idegenvezetők egyesülete (MIE)	2018.08.16. 2018.09.04.	Egyéni konzultációk.	5
	2018.11.28	PP bemutató és helyszíni tárlatvezetés módszertani ajánlásokkal.	21
MIE által tartott tárlatvezetések (5 alkalom)	2018.08.- 2018.12	Tárlatvezetés a romkerti vezetés részeként	130
„Mithras – csillagok, planéták, titkok	2018.09.07	Interaktív vetítés múzeumpedagógiai óra középiskolásoknak	32
Tárlatvezetések (24 alkalom)	2018.07-2018 12	Önálló témaként vagy beillesztve a romkerti tárlatvezetésbe vagy más múzeumpedagógiai foglalkozásba magyar, illetve angol nyelven	379
Konferencia	2018.10.12	NKA Örökségvédelem Kollégium konferenciája és emléktábla avatás	200

Terv 2019-re:			
III. kerületi helytörténeti vetélkedő	2019.03.05	2019 tavaszán tartandó, az Önkormányzat által kezdeményezett középiskolák vetélkedőjének Aquincumi Múzeumot érintő témája.	
CSOPA együttműködés	2019	Történelmi barangolás ókori és jelenkori játékok között: "Csillagképek nyomában" címmel egymásra épülő foglalkozás a CSOPA-ban, és a Symphorus mithraeumban.	

3. számú melléklet

TÖRTÉNELMI BARANGOLÁS ÓKORI ÉS JELENKORI JÁTÉKOK KÖZÖTT... AQUINCUMI MÚZEUM - CSODÁK PALOTÁJA élménynap

Interaktív osztálykirándulás általános- és középiskolai csoportoknak

CSILLAGKÉPEK NYOMÁBAN...

Múzeumpedagógiai foglalkozás az Aquincumi Múzeumban 5-12. osztályos

tanulóknak: Először romkertben vezetést követően megismerkedünk a helyszínnel, kitérünk rá, hogyan használták a rómaiak természettudományos ismereteiket a város építészetében és a hétköznapi vallásos életben. Az új védőépületben játékos formában megismerkedünk Mithras titkos kultuszával és a bolygók és csillagok különleges, vallásban betöltött szerepével.

Interaktív foglalkozás a CSOPÁBAN 5-12. osztályos tanulóknak: CSOPA: A csillagképek és a bolygók nyomába eredünk az Űrállomáson, Newton almáskertjében és az Öveges teremben is.

Praktikus információk az élménynapokról

Az Aquincumi Múzeumban rossz idő esetén a drámajátékot a kiállító épületben rendezik meg és kézműves foglalkozás egészíti ki a programot, a foglalkozás kb. 90-120 perc.

Az Aquincumi Romkert november 1. és március 31.-e között zárva van, így ez időben csak beltéri foglalkozásra van lehetőség.

Kb. 30 főt tudunk egyszerre fogadni és igény esetén a CsOPÁ-ban ebédet biztosítani.

Pedagógusoknak ingyenes a részvétel a programon.

Foglalást min. 2 héttel a kirándulás időpontja előtt kell elküldeni.

A látogatás játékos foglalkozással indul és kötetlen felfedezéssel zárul, melynek időtartama helyszínenként kb. 2,5-3 óra.

A programok bármelyik helyszínen kezdhetők és 1, vagy akár 2 különböző napon is igénybe vehetők, de a 2 nap csak azonos tanévben lehet és az időpontokat a megrendeléskor fixálni kell.

A vidékről vonattal érkező csoportoknak díjmentes az utazás Budapestig.

Foglalást min. 2 héttel a kirándulás időpontja előtt kell elküldeni.

A megrendelt csomagokat készpénzben, a pénztárban kell kifizetni a Csodák Palotája pénztárában.

A két helyszín között egyéni szervezésben történik az utazás.

A tervezett program időbeosztása (mindkét helyszín esetén):

9.00 óra - Érkezés

9.30 – 11.00 óra – 1. foglalkozás

11.30-12.30 óra – szabadfoglalkozás

12.30-13.30 óra – ebéd

13.30-14.00 óra – utazás a 2. helyszínre

14.00-16.00 óra – 2. foglalkozás

16.00-17.00 óra – szabadfoglalkozás

17.00 óra – távozás

CSOMAGÁRAK:

Csomag ebéd nélkül: 3.900 Ft/fő

Csomag ebéddel: 4.900 Ft/fő

Részletek, rendelésvétel:

Lovász Iлона / aquincum@aquincum.hu / 06-1-430-10-81

Aquincum:

1031 Budapest, Szentendrei út 135.

Csodák Palotája:

1036 Budapest Bécsi út 38-44.